

“ระบำตะลุงพุกสุขสันต์” นวัตกรรมการเรียนรู้กับการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมท้องถิ่น

ฉวีวรรณ วาสนา*

ในยุคแห่งการถาโถมของอารยธรรม และกระแสทุนนิยมต่างชาติที่แทรกซึมเข้าสู่วิถีชีวิตของคนไทยทุกกลุ่มอาชีพ เพศ วัย ในทุก ๆ ช่องทางการสื่อสารยุคโลกาภิวัตน์ส่งผลให้เกิดการคุกคามทางวัฒนธรรมทุกระดับรวมถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อยู่คู่ชุมชนดั้งเดิมในทุกพื้นที่ของประเทศ วัฒนธรรมท้องถิ่นอันดีงามกำลังจะถูกสืมนั่นและสูญหายไป

“ระบำตะลุงพุกสุขสันต์” เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีความมุ่งมั่นจะให้ เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความตระหนักให้เยาวชนได้เห็นถึงคุณค่าและเกิดความหวงแหนในวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวแหลมตะลุงพุก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช และสืบทอดวัฒนธรรมนั้นให้คงอยู่คู่กับชุมชนและท้องถิ่น รวมถึงจะเป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติความเป็นมาและวิถีชีวิตของ “ชาวแหลม” สำหรับบุคคลทั่วไปที่ต้องการทำความรู้จักกับชุมชนที่มีประวัติความเป็นมาหลายชั่วอายุคนและยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนเอาไว้จนถึงปัจจุบัน โดยการนำประวัติศาสตร์วิถีชีวิตของชุมชนมาเรียบเรียงผ่านท่วงท่าและทำนองเพลง ที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้ผ่านกระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมการฝึกฝนและปฏิบัติกลายเป็นการซึมซับพร้อมที่จะรักษาและถ่ายทอดวัฒนธรรมของ “ชาวแหลม” ให้คงอยู่ต่อไป

โลกาภิวัตน์กับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

จากกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างรวดเร็วและรุนแรงอันเกิดจากกลไกของโลกาภิวัตน์หรือการไร้พรมแดนของการติดต่อ สื่อสาร ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างชนชาติอย่างไร้ขีดจำกัด ไม่ใช่เพียงประเทศไทยหรือประเทศเพื่อนบ้าน แม้ประเทศอารยธรรมที่อยู่ไกลออกไปคนละมุมโลกล้วนซึมซับรับอิทธิพลดังกล่าวเช่นเดียวกัน ความแตกต่างระหว่างโลกตะวันออกกับโลกตะวันตก หรือความผสมผสานระหว่างกันและกันที่ได้อาศัยช่วงระยะเวลาแห่งการซึมซับ ทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมต่างชาติมาเป็นวัฒนธรรมของชนชาติตนเองโดยไม่รู้ตัว ประกอบกับปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายปัจจัยที่ส่งผลให้เจ้าของชนชาติในรุ่นปัจจุบันสืมนั่นวัฒนธรรม จารีตประเพณี รวมถึงวิถีชีวิตในอดีตของบรรพบุรุษทำให้หลาย ๆ ประเทศหันมาให้ความสำคัญกับการรักษาและสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของบรรพบุรุษในอดีตให้อยู่คู่ควบคู่กับการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติสืบไป

*ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเทศบาลวัดรามประดิษฐ์ กองการศึกษา
เทศบาลเมืองปากพนัง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประเทศไทย เป็นประเทศที่มีประวัติความเป็นมายาวนานผ่านยุคสมัยและการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลาย แต่ยังคงความเป็นชาติที่มีเอกลักษณ์ไว้ได้อย่างชัดเจน เช่น การแต่งกาย การร่ายรำ ดนตรี ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตามเอกลักษณ์เหล่านี้กลับไม่ได้รับความนิยมและความสนใจจากผู้คนในยุคปัจจุบันมากนัก สืบเนื่องมาจากวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงจากอดีตอย่างเห็นได้ชัด วิถีชีวิตดั้งเดิมของคนไทยคือ การเป็นสังคมเกษตรกรรมที่ทุกคนอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนในระดับครอบครัว เป็นครอบครัวขยายที่มีคนหลายรุ่นอาศัยอยู่ร่วมกันคือ รุ่นปู่ย่าตายาย รุ่นพ่อแม่รุ่นลูก รุ่นหลาน รวมทั้งมีญาติพี่น้องอาศัยอยู่ใกล้ชิดกัน โดยมีศูนย์กลางของชุมชนคือ ศาสนสถาน เช่น วัด มัสยิด ผู้นำชุมชน เช่น พระ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้เฒ่าผู้แก่ ที่ได้รับการนับถือและเป็นผู้ตัดสินความขัดแย้งในชุมชน มีขนบธรรมเนียมประเพณี การละเล่น และความเชื่ออันเนื่องมาจากวิถีชีวิตแบบสังคมเกษตรกรรม การนับถือศาสนาและความเชื่อดั้งเดิมเรื่องการนับถือผีสงเทวดา เมื่อเวลาผ่านไปสังคมมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆ เช่น ความคิด ค่านิยม อุดมการณ์ การเมืองการปกครอง และบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งมีผลให้วิถีชีวิตของคนไทยในสมัยต่างๆ มีความแตกต่างกัน (ศิริพร ดาบเพชร และคณะ , ๒๕๕๒) แม้ว่าการดำเนินชีวิตของคนไทยในแต่ละภูมิภาคจะมีทั้งความเหมือนและแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการปรับตัวให้เข้ากับการดำรงชีวิตปัจจุบัน เช่น มีความเร่งรีบมากขึ้น มีเครื่องอำนวยความสะดวกด้วยเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว การติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมถึงในปัจจุบันได้มีการแลกเปลี่ยนและรับรู้วัฒนธรรมต่างชาติมากยิ่งขึ้นแต่สิ่งที่คนไทยมีลักษณะที่เหมือนกันคือ เป็นชนชาติที่เรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ ๆ ได้ดีให้การยอมรับและนำวัฒนธรรมเหล่านั้นมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างกลมกลืนจนทำให้ลืมเลือนขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมตนเองไป

วัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมที่ต้องสืบทอดและสานต่อ

วัฒนธรรมไทยเป็นสิ่งที่คู่มากับสังคมไทย ทำให้เกิดเอกลักษณ์ของความเป็นไทยและมรดกที่สำคัญซึ่งเป็นความภูมิใจแสดงถึงเกียรติภูมิ ศักดิ์ศรีของไทยดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติยังบรรจุความสำคัญของวัฒนธรรมคุณธรรม จริยธรรม ไว้ในการแก้ปัญหาของชาติ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนต้องร่วมใจอนุรักษ์ ฟื้นฟูเผยแพร่ สืบสานวัฒนธรรมที่ดั่งามนี้ สืบไป (จันทิรา ธนสงวนวงศ์, ๒๕๕๔) การสืบสานและการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาติเป็นหน้าที่ของทุกคนในชาติซึ่งการที่จะได้รับความร่วมมือจากทุกคนในชาติในการสืบทอดนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนในชาติจะต้องรู้สึกรักและหวงแหนต่อสิ่งนั้น ดังนั้นการปลูกฝังให้ทุกคนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมย่อมเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงอยู่ของขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และความเป็นเอกลักษณ์ของชาติได้อย่างยั่งยืนต่อไปในภายหน้า แต่อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาค แต่ละท้องถิ่นก็ย่อมมีความแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ความเชื่อ รวมถึงวิถีชีวิตที่แตกต่างกันทำให้มีวัฒนธรรมท้องถิ่นเกิดขึ้นทั่วทุกภูมิภาคของไทย

วัฒนธรรมท้องถิ่น หมายถึง สิ่งที่ดีงาม มีคุณค่าซึ่งคนในสังคมประพฤติปฏิบัติหรือแสดงออกมาช้านาน ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็็น ๕ ด้าน ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อ ภาษาและวรรณกรรมศิลปกรรมและโบราณคดี การละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ ชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ)จากความหมายดังกล่าวจะพิจารณาได้ว่าการปลูกฝังให้คนในชุมชนร่วมกันสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองนั้นสามารถทำได้หลายทาง หลายกิจกรรมด้วยกัน และคนทุกกลุ่ม ทุกวัย สามารถเข้ามามีส่วนร่วมทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นคงอยู่ต่อไปได้

เยาวชน กับ การสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น

การปลูกฝังให้กลุ่มเยาวชนในชุมชนได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้พวกเขาเหล่านั้นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมของตนเองสู่รุ่นต่อ ๆ ไป เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพราะความเสื่อมถอยและการละเลยวัฒนธรรมท้องถิ่นมักจะเกิดขึ้นในกลุ่มวัยนี้มากกว่ากลุ่มผู้สูงอายุ วัยกลางคน วัยทำงาน เพราะกลุ่มเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังคงมีวิถีชีวิตที่ไม่แตกต่างกับอดีตมากนักประกอบกับเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาไม่สูงมาก ไม่มีโอกาสติดตามความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ในขณะที่กลุ่มเยาวชนเป็นกลุ่มที่กำลังเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ทั้งเทคโนโลยี และวัฒนธรรมต่างๆ ที่หลั่งไหลเข้ามาในท้องถิ่น ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากลุ่มเยาวชนเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะทำให้การสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นขาดช่วงซึ่งอาจจะส่งผลทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นสูญหายไปนั้ที่สุด ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานทางการศึกษาระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการสร้างและพัฒนาเยาวชนของชาติและเป็นการวางพื้นฐานทางการศึกษาให้กับเยาวชน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นในกลุ่มเยาวชนคือ การให้ความรู้ความเข้าใจเสริมสร้างกระบวนการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนเหล่านั้นรักและหวงแหนวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง กระบวนการหนึ่งที่สามารถเข้าถึงเยาวชนได้ง่ายและใกล้ชิด คือ กระบวนการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะเห็นได้จากการที่สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ มาตรฐาน ศ.๓.๒ เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑) ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการคิดค้น พัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ๆ ที่มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับภูมิภาคและท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดสู่เยาวชนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นวัตกรรมการศึกษา เครื่องมือการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น

นวัตกรรมการศึกษา (Educational Innovation) หมายถึงนวัตกรรมที่จะช่วยให้การศึกษา และการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิมเกิดแรงจูงใจในการเรียนด้วยนวัตกรรมการศึกษา และประหยัดเวลาในการเรียนได้อีกด้วย นอกจากนี้แนวความคิดพื้นฐานทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปได้มีอิทธิพลอย่างมากต่อการผลักดันให้เกิดนวัตกรรมการศึกษาในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น แนวคิดที่สำคัญสามารถสรุปได้ ๔ ประการ (อัครเดชโส สองชั้น.๒๕๕๐) ประกอบด้วย

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Different) การจัดการศึกษาของไทยได้ให้ความสำคัญในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลเอาไว้อย่างชัดเจนซึ่งจะเห็นได้จากแผนการศึกษาของชาติให้มุ่งจัดการศึกษาตามความถนัดความสนใจ และความสามารถ ของแต่ละคนเป็นเกณฑ์ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนได้แก่ การจัดระบบห้องเรียนโดยใช้อายุเป็นเกณฑ์บ้างใช้ความสามารถเป็นเกณฑ์บ้าง นวัตกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อสนองแนวความคิดพื้นฐานนี้เช่นการเรียนแบบไม่แบ่งชั้น (Non-Graded School)แบบเรียนสำเร็จรูป (Programmed Text Book)เครื่องสอน (Teaching Machine)

2. ความพร้อม (Readiness) เดิมทีเคยเชื่อกันว่าเด็กจะเริ่มเรียนได้ก็ต้องมีความพร้อม ซึ่งเป็นพัฒนาการตามธรรมชาติแต่ในปัจจุบันการวิจัยทางด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ชี้ให้เห็นว่าความพร้อมในการเรียนเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นได้ ถ้าหากสามารถจัดบทเรียนให้พอเหมาะกับระดับความสามารถของเด็กแต่ละคน วิชาที่เคยเชื่อกันว่ายากและไม่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็กก็สามารถนำมาให้ศึกษาได้นวัตกรรมที่ตอบสนองแนวความคิดพื้นฐานนี้ได้แก่ ศูนย์การเรียนการจัดการโรงเรียนในโรงเรียน นวัตกรรมที่สนองแนวความคิดพื้นฐานด้านนี้ เช่นศูนย์การเรียน (Learning Center)การปรับปรุงการสอนสามชั้น (Instructional Development in 3 Phases)หรือการจัดการโรงเรียนเล็กในโรงเรียนใหญ่

3. การใช้เวลาเพื่อการศึกษา แต่เดิมมาการจัดเวลาเพื่อการสอนหรือตารางสอนมักจะจัดโดยอาศัยความสะดวกเป็นเกณฑ์ เช่น ถือหน่วยเวลาเป็นชั่วโมงเท่ากันทุกวิชา ทุกวันนอกจากนั้นก็ยังจัดเวลาเรียนเอาไว้แน่นอนเป็นภาคเรียน เป็นปีในปัจจุบันได้มีความคิดในการจัดเป็นหน่วยเวลาสอนให้สัมพันธ์กับลักษณะของแต่ละวิชาซึ่งจะใช้เวลาไม่เท่ากันบางวิชาอาจใช้ช่วงสั้นๆ แต่สอนบ่อยครั้ง การเรียนก็ไม่จำกัดอยู่แต่เฉพาะในโรงเรียนเท่านั้นนวัตกรรมที่สนองแนวความคิดพื้นฐานด้านนี้ เช่นการจัดตารางสอนแบบยืดหยุ่น (Flexible Scheduling) มหาวิทยาลัยเปิด (Open University) แบบเรียนสำเร็จรูป(Programmed Text Book)

4. ประสิทธิภาพในการเรียน การขยายตัวทางวิชาการ และการเปลี่ยนแปลงของสังคมทำให้มีสิ่งต่างๆ ที่คนจะต้องเรียนรู้เพิ่มขึ้นมากแต่การจัดระบบการศึกษาในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอจึงจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการใหม่ที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้นทั้งในด้านปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้เรียน และปัจจัยภายนอกนวัตกรรมในด้านนี้ที่เกิดขึ้น เช่น การเรียนทางไปรษณีย์ แบบเรียนสำเร็จรูปชุดการเรียน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันมีการใช้นวัตกรรมศึกษามากมายหลายอย่าง และหลายช่องทาง

เช่น การสร้างบทเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต หรือการเรียนการสอนออนไลน์ รวมทั้งนวัตกรรมสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาเฉพาะซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้นั้น ๆ ดังนั้นการใช้นวัตกรรมทางการศึกษามาเป็นเครื่องมือในการรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยผ่านกระบวนการเรียนจึงเป็นช่องทางหนึ่งและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างนวัตกรรมที่มีเนื้อหาเฉพาะเจาะจงและบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างชัดเจนรวมถึงกระบวนการใช้ การติดตามผล การปรับปรุงและแก้ไขซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้นวัตกรรมทางการศึกษามากยิ่งขึ้น

“ระบำตะลุงพุกสุสันต์” นวัตกรรมการเรียนรู้ กับการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมท้องถิ่น

“ระบำตะลุงพุกสุสันต์” เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาหนึ่งที่ได้มีความพยายามจัดทำขึ้นเพื่อเป็นปัจจัยอีกกำลังในการแก้ปัญหาและชะลอการเสื่อมสลายของวัฒนธรรมท้องถิ่น ของชาวแหลมตะลุงพุก อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้นำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ สารการเรียนรู้ศิลปะ (สาระนาฏศิลป์) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้รวบรวมเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมส่งเสริมหลักสูตรท้องถิ่นอำเภopakพนัง เรื่อง “ระบำตะลุงพุกสุสันต์” ขึ้น องค์ประกอบของหนังสืออ่านเพิ่มเติมชุดนี้จะมีประโยชน์ต่อเยาวชนในท้องถิ่นตลอดจนผู้ที่สนใจอื่น ๆ ที่ได้ทำความรู้จักและเรียนรู้วิถีชีวิตของบรรพบุรุษ ประวัติความเป็นมา การประกอบอาชีพ รวมถึงการรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่มีต่อชาวแหลมตะลุงพุก อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผ่านกระบวนการทำรำและทำนองเพลงซึ่งได้นำเอาเรื่องราวของแหลมตะลุงพุกมาแต่งเป็นเนื้อร้อง และใช้ทำนองดนตรีมโนราห์ (บทในมาน) และทำนองดนตรีเพลงตาสีก็ปัส ประกอบเนื้อร้องเพื่อนำให้เห็นถึงเอกลักษณ์การแสดงพื้นเมืองของภาคใต้

หนังสืออ่านเพิ่มเติมส่งเสริมหลักสูตรท้องถิ่นอำเภopakพนัง “เรื่องระบำตะลุงพุกสุสันต์” ได้นำเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนเทศบาลวัดรามประดิษฐ์ เทศบาลเมืองpakพนัง อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามแนวคิดเรื่องการปลูกฝังวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ว่าควรเริ่มจากในระดับเยาวชนที่สามารถเรียนรู้และเข้าใจถึงความหมายและความสำคัญรวมถึงสามารถตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรม สอดคล้องกับตัวชีวิตและสารการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ มาตรฐาน ศ.๓.๒ เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑) ซึ่งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ เป็นกลุ่มที่อยู่ในช่วงวัยการเรียนรู้และจดจำ ทั้งนี้ยังมีความสามารถในการอ่านการเขียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองโดยผ่านประสบการณ์เพิ่มเติมทั้ง

การอ่าน และการรำ จะทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจจนสามารถก่อให้เกิดความรัก ความห่วงใย
ในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองได้ในที่สุด นอกจากนี้ศิลปะ ละครนาฏศิลป์ยังเป็นวิชาที่มุ่งพัฒนา
ลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพของผู้เรียน เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการพัฒนาค่านิยม
ส่งเสริมความสามารถการแสดงทางร่างกายอารมณ์ และสังคมของผู้เรียนมากกว่าการฝึกฝนเพื่อให้เกิด
ความชำนาญ ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการใช้นวัตกรรมชุดหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง “ระบำตะลุงพุก
สุขสันต์” จึงมุ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างค่านิยม ปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อศิลปะและวัฒนธรรม
ท้องถิ่นรวมถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ผ่านการร้องเพลง การเคาะจังหวะ การเคลื่อนไหวร่างกายให้
เข้าจังหวะและท่าทางการรำ

เพลงระบำตะลุงพุกสุขสันต์

คำร้องโกเมธ มีศรี, โสพล เสงเสน, ฉวีวรรณ วาสนา

ทำนอง มโนราห์ (บทในมาน) – ตาสีกีปัส

(บทในมาน) “ตะลุงพุก” แหลมทองของเมืองคอนเป็นบ้านเกิดเมืองนอนตอนทักษิณ

ยึดประมงกันมาเป็นอาจินต์

ป่าชายเลนเป็นถิ่นที่เลี้ยงกาย

ผ้าไหมไผ่เหลาชิ้นนี้ไซนู

เสียบเหยื่อปักดักปูไม่ไปไหน

อวนสามชั้นหลายตายุ่งหาใคร

กุ้งตัวใหญ่มากมายติดในอวน

เอาไม้หลักปักซั้งซั้งไว้

หอยเล็กใหญ่เกาะไม้ได้หลายส่วน

หนุ่มทอดแหสาวทอดปลาหาคู่ควร

แล้วเชิญชวนเล่นทรายสบายใจ

เป็นวิถีชีวิตของชาวเล

ไม่หันเหเห็นห่างไปทางไหน

ชาวหลุมพุกรักในหลวงด้วยหวังใย

ดำรงไว้ซึ่งความดีทุกวัน...

(ตาสีกีปัส)เสร็จงานประสานสุข

สาวบ่าวหลุมพุกเฮฮาสุขสันต์

น้อมนำเศรษฐกิจทรงธรรม

พอเพียงนั้นสำคัญเลี้ยงตน

ระลึกห่วงแหนแดนแม่

รักถิ่นแท่นดินแม่มงคล

ส่งเสริมอาชีพปวงชน

ให้ทุกคนรู้ค่าป่าเลน

แม้ว่าวาทภัย

โถมทำลายให้ได้ทุกซ่เชิญ

ราชประชาฯจัดลำเค็ญ

พันทุกซ่เชิญเป็นสุขทุกยาม

ขอพระบารมี

ปกเกล้าชีวิตชนสยาม

มหाराชระปือพระนาม

สดุดีงามทรงพระเจริญ

จะเห็นได้ว่าในบทเพลงได้กล่าวถึง ประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต ของชาวแหลมตะลุงพุกไว้อย่าง
ชัดเจนสามารถจินตนาการได้ถึงสภาพความเป็นจริงของเหตุการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

แต่อย่างไรก็ตามการใช้นวัตกรรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น ไม่ได้หมายความว่าถึงการใช้
เฉพาะในชั้นเรียนเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนวัตกรรมที่สร้างขึ้นมาเพื่อหวังผลในระยะยาวเช่นเดียวกับการ
การมุ่งให้เยาวชนสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองไปชั่วลูกชั่วหลานก็เหมือนกัน ใ้ว่าจะให้

ความรู้และความเข้าใจในกระบวนการเรียนการสอนเท่านั้น แต่จะต้องมีการติดตามทั้งในส่วนของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนรอบข้างว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือมีเหตุการณ์ใด ๆ ที่เป็นการบ่งบอกได้ว่านักเรียนที่ได้ผ่านการใช้นวัตกรรมเหล่านั้นมาแล้วได้นำมาใช้ต่อในชีวิตประจำวันตั้งนั้นเพื่อให้การใช้นวัตกรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลถึงการรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง จึงได้มีการจัดโครงการติดตามผลในกลุ่มต่างๆ ที่สามารถเป็นแหล่งข้อมูลได้ซึ่งประกอบด้วย นักเรียน ผู้ปกครอง และสมาชิกของชุมชนโดยการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์ เพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลเหล่านั้นมาปรับปรุงและพัฒนาวัตกรรมการรวมถึงกระบวนการนำนวัตกรรมไปใช้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้จากการติดตามทำให้ทราบถึงกลไกการตอบสนองของการใช้นวัตกรรม ในกลุ่มให้ข้อมูล ดังนี้

1. กลุ่มนักเรียน มีความรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตของบรรพบุรุษและชุมชนของตนเองมากยิ่งขึ้น มีความสนใจเพิ่มเติมด้วยการสอบถามจากผู้ใหญ่ ญาติมิตร ตลอดจนรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้นำบทเพลงและการแสดงตามเนื้อหา “ระบำตะลุงพุกสุขสันต์” ไปแสดงในงานหรือโอกาสพิเศษต่างๆ ของชุมชนรวมถึงชุมชนใกล้เคียงเพื่อเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง
2. กลุ่มผู้ปกครอง มีความรู้สึกดีใจและภูมิใจที่ลูกหลานในชุมชนมีการเรียนรู้เรื่องของชุมชน และมีความยินดีที่จะให้ความรู้แก่ลูกหลานเพิ่มเติมเมื่อพวกเขาต้องการความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ นอกจากนี้ทุกครั้งที่ลูกหลานของตนเองนำบทเพลงและการแสดง “ระบำตะลุงพุกสุขสันต์” ไปแสดงในสถานที่ใด ๆ ก็จะทำให้ความร่วมมือและสนับสนุนเป็นอย่างดีเสมอ
3. กลุ่มสมาชิกในชุมชน มีความรู้สึกดีใจเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาถ่ายทอดลงในบทเรียนให้แก่ลูกหลานในชุมชน ก่อนที่สิ่งเหล่านี้จะสูญหายไปเนื่องจากคนในชุมชนมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลง ไม่มีใครหรือมีกลุ่มคนส่วนน้อยซึ่งมักจะเป็นผู้เฒ่าผู้แก่ของชุมชนที่จะเล่าเรื่องเหล่านี้ให้ลูกหลานในชุมชนได้ฟัง นอกนั้นจะเป็นคนวัยทำงานที่ใช้ชีวิตอยู่กับการประกอบอาชีพ หารายได้เลี้ยงครอบครัวจนละเลยในเรื่องเหล่านี้ นอกจากนี้สมาชิกส่วนใหญ่ยังให้การสนับสนุนการแสดง “ระบำตะลุงพุกสุขสันต์” ทุกครั้งที่มีการแสดง

สรุป

การรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมไทยเป็นหน้าที่สำคัญของคนทุกคนในชาติ แต่ในปัจจุบันกลับเป็นเรื่องที่ถูกละเลยและมองข้ามความสำคัญจากกลุ่มเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรักษาและสืบทอดวัฒนธรรม นอกจากนี้วัฒนธรรมไทยเป็นวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายตามภูมิภาคและท้องถิ่น ดังนั้นการรักษาวัฒนธรรมให้เข้มแข็งนั้นจะต้องวางรากฐานจากการให้เยาวชนตระหนักในคุณค่า เกิดความรักและหวงแหนในวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนตนเองก่อน ซึ่งถึงเวลาแล้วที่ทุกชุมชน ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมรับผิดชอบโดยการกำหนดหรือจัดทำกิจกรรมใด ๆ ขึ้นมาเพื่อเป็นการช่วยกันรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กิดานันท์ มลิทอง. (2544). *สื่อการสอนและฝึกอบรมจากสื่อพื้นฐานถึงสื่อดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทิรา ธนสงวนวงศ์. (2554). *เอกสารการสอนวิชาชีวิตและวัฒนธรรมไทยหน่วยที่1มนุษย์ กับสังคม* สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2554 สืบค้นจาก <http://mos.eteach.ac.th/mdec/learning/s1301/unit01.html>
- ฉวีวรรณ วาสนา. (2553). *หนังสืออ่านเพิ่มเติมส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นแหลมตะลุมพุก เรื่อง ระบํ้าตะลุมพุกสุขสันต์*. นครศรีธรรมราช: ม.ป.ท.
- ศิริพร ดาบเพชร และคณะ. (2552). *ประวัติศาสตร์ ม.1 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สื่อการเรียนรู้ รายวิชาพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2554). สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2554 สืบค้นจาก http://www.m-culture.go.th/detail_page.php?sub_id=142

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นางฉวีวรรณ วาสนา
 วัน เดือน ปีเกิด ๓ ธันวาคม ๒๕๐๘
 วุฒิการศึกษา ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกนาฏศิลป์ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช
 ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
 ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ
 โรงเรียนเทศบาลวัดรามประดิษฐ์ กองการศึกษา
 เทศบาลเมืองปากพอง อำเภอปากพอง
 จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๑๔๐ โทรศัพท์ ๐๗๕-๕๑๗-๓๗๘
 ที่อยู่ปัจจุบัน ๒๕ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลบางจาก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๓๓๐
 โทรศัพท์ ๐๗๕-๓๙๙-๑๑๓ มือถือ ๐๘๓-๖๙๑๑-๖๙๙
 อีเมล chawee_vv@hotmail.com
